50. כי תבא. הבאת הביכורים והכרת טובה.

פרשתנו פותחת במצוות הבאת הביכורים לבית המקדש. בימי המקדש התקיימה מצווה זו ברוב עם ובהתרגשות גדולה. המשנה (מס׳ ביכורים ג, ב-ד) מתארת כיצד עולי הביכורים היו יוצאים בשיירות חגיגיות בדרכם לירושלים, והחליל היה מנגן לפניהם.

כאשר בעל הביכורים הגיע לבית המקדש, הוא הניח את פירותיו לפני המזבח ואמר את מקרא הביכורים, בנוסח שקבעה התורה, הפותח במילים: אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי, לבן הארמי ביקש לאבד את יעקב אבינו.

וכאן מתעוררת שאלה: מדוע דווקא ברגע מרומם כל כך, שכולו הודאה לה׳ והכרת הטוב, מזכירים את לבן שביקש לפגוע ביעקב?

אפשר לומר שלבן מייצג את ההפך הגמור מהכרת הטוב, הוא דוגמה מובהקת לכפיות טובה.

המדרש מספר (בראשית רבה עג, יב), שלפני שיעקב הגיע לבית לבן, לא זכה לבן לבנים. עם בואו של יעקב באה ברכה לביתו: נולדו לו בנים ורכושו התרבה. במשך עשרים שנה עבד יעקב במסירות עצומה בצאנו של לבן, ביום ובלילה, בחום ובקור.

ומה הייתה תגובתו של לבן? במקום להכיר טובה ליעקב, הוא ניצל אותו ושינה את שכרו שוב ושוב: וְהֶחֱלֵף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים. ולבסוף, כאשר יעקב עזב, לבן רדף אחריו יחד עם בניו, אותם בנים שנולדו בזמן שהברכה שבאה בעקבות יעקב שרתה בביתו.

ייתכן שזו הסיבה שלבן מוזכר דווקא במעמד הביכורים. מול האדם המביא את ראשית פרי אדמתו ואומר תודה, מציבה התורה את דמותו של לבן, האדם שקיבל כל כך הרבה ולא ידע לומר תודה. הניגוד מלמד אותנו עד כמה הכרת הטוב היא יסוד מרכזי בעבודת האדם.

גם השמחה הגדולה שליוותה את הבאת הביכורים אינה מקרית. התורה אינה רוצה שהאדם רק **יידע** שקיבל טובה, אלא שילמד לשמוח בטובה שקיבל ולהודות עליה.

אמנם אין לנו כיום אפשרות לקיים את מצוות הביכורים בבית המקדש, אבל המסר שלה נשאר בתוקפו: לא לחפש תירוצים כדי להתחמק מהכרת טובה למי שהיטיב עמנו.

כפיות טובה נובעת לא פעם משלושה דברים: אנוכיות, גאווה וטיפשות: אנוכיות, מפני שהאדם רואה רק את עצמו; גאווה, מפני שקשה לו להודות שהוא נזקק לאחרים; וטיפשות, מפני שמי שאינו מכיר טובה מרחיק בסופו של דבר את האנשים המבקשים להיטיב עמו.

ומנגד, הכרת הטוב היא כזרע: מי שזורע תודה, הערכה ומילה טובה, זוכה שפירותיה יצמחו ויתרבו במשך הזמן.

50. Ki Tavo. L'offrande des prémices et la reconnaissance

Notre Paracha s'ouvre par la Mitsva d'apporter les prémices – les Bikourim – au Temple. À cette époque, cette Mitsva était accomplie avec beaucoup de solennité et d'enthousiasme. La Michna décrit les pèlerins qui apportaient leurs prémices en groupes festifs vers Jérusalem, tandis qu'un joueur de flûte marchait devant eux.

Lorsque celui qui apportait les Bikourim arrivait au Temple, il déposait ses fruits devant l'autel et récitait la déclaration prescrite par la Torah, qui commence par les mots : « אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי », que nos Sages expliquent ainsi : Lavan l'Araméen voulut faire disparaître notre père Jacob.

Une question se pose alors : pourquoi, précisément en ce moment si exaltant, entièrement consacré à la gratitude envers Dieu et à la reconnaissance, rappeler Lavan, qui voulut faire du mal à Jacob ?

On peut répondre que Lavan représente exactement le contraire de la reconnaissance : il constitue un exemple particulièrement frappant d'ingratitude.

Le Midrach rapporte (Beréchit Rabba 73, 12) qu'avant l'arrivée de Jacob chez Lavan, celui-ci n'avait pas eu de fils. Avec l'arrivée de Jacob, la bénédiction entra dans sa maison : des fils lui naquirent et ses biens se multiplièrent. Pendant vingt ans, Jacob s'occupa du troupeau de Lavan avec un dévouement extraordinaire, jour et nuit, dans la chaleur comme dans le froid. Comment Lavan réagit-il ? Au lieu d'être reconnaissant envers Jacob, il l'exploita et modifia sans cesse son salaire : Finalement, lorsque Jacob quitta sa maison, Lavan le poursuivit avec ses fils, ces mêmes fils qui étaient nés durant les années où la bénédiction apportée par Jacob reposait sur sa maison.

C'est peut-être pour cette raison que Lavan est précisément mentionné lors de l'offrande des Bikourim. Face à l'homme qui apporte les premiers fruits de sa terre et qui sait dire merci, la Torah place la figure de Lavan, l'homme qui a tant reçu mais

qui n'a jamais su remercier. Ce contraste nous enseigne combien la reconnaissance constitue un fondement essentiel de la conduite humaine.

La grande joie qui accompagnait l'offrande des Bikourim n'est pas non plus fortuite. La Torah ne veut pas seulement que l'homme **sache** qu'il a reçu un bienfait ; elle veut aussi qu'il sache s'en réjouir et en remercier Celui qui le lui a accordé.

Certes, nous n'avons aujourd'hui plus la possibilité d'accomplir la Mitsva des Bikourim au Temple. Mais son message reste pleinement actuel : ne pas chercher de prétextes pour échapper à la reconnaissance envers ceux qui nous ont fait du bien.

L'ingratitude provient souvent de trois défauts : l'égoïsme, l'orgueil et la sottise. L'égoïsme, parce que l'homme ne voit que lui-même. L'orgueil, parce qu'il lui est difficile d'admettre qu'il a eu besoin des autres. La sottise, parce que celui qui ne sait pas être reconnaissant finit par éloigner les personnes qui souhaitent lui faire du bien.

À l'inverse, la reconnaissance est comme une graine : celui qui sème des remerciements, de l'estime et une bonne parole verra, tôt ou tard, leurs fruits grandir et se multiplier.